

Tallinna Õismäe Gümnaasiumi kursusekava

<u>Kursuse nimetus:</u> Lähiajalugu I – Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel	<u>Kursuse järjenumber:</u> 4 GYMN_AJALUGU4
<u>Õppeaine:</u> AJALUGU	<u>Klass:</u> 11. klass 4. kursus;
<u>Eesmärgid:</u> Gümnaasiumi ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane: 1) tunneb huvi mineviku vastu ja teadvustab enda võimalusi mineviku uurijana ning ajaloos osalejana, määratleb end oma rahva liikmena, eurooplase ja maailmakodanikuna; 2) tunneb ajalugu ajastut iseloomustavate sündmuste, protsesside, vaimulaadi ja isikute kaudu; 3) mõistab ajaloosündmuste ja protsesside põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse, järjepidevuse olemust ning erineva tõlgendamise põhjusi, võtab oma seisukohti kujundades arvesse ajastu konteksti; 4) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning mõistab seda ühiskonna rikkuse ja arengu eeldusena, teadvustab oma võimalusi kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana; 5) leiab ja analüüsib kriitiliselt ajalooteavet sisaldavat infot, hindab allikate usaldusväärsust ning kasutab erinevaid teabeallikaid eesmärgipäraselt; 6) mõistab ja tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma seisukohta, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi; 7) teab ja kasutab kontekstis ajaloo põhimõisteid ning eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest; 8) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike, infokanaleid ja IKT vahendeid, väljendab oma teadmisi ja oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kaitseb argumenteeritult oma seisukohta	
<u>Õppesisu ja -tegevus:</u> 1. Maailm Esimese maailmasõja eel Suurriikide arengujooni: poliitiliste süsteemide erinevused, Venemaa. Maailma majandus: teadusrevolutsioon, monopolid, kapitali eksport, vabaturumajandus ja protektsionism. Suurriikide liidud: kujunemise põhjused ja tagajärjed. 2. Esimene maailmasõda Esimese maailmasõja põhjused. Sõdivad pooled ja tähtsamad sõjatandrid. Esimese maailmasõja tagajärjed: impeeriumide lagunemine, uute rahvusriikide sünd Euroopas, uus maailmakord ja Rahvasteliit. Eesti iseseisvumine: eeldused, iseseisvumine, Vabadussõda, Tartu rahu. 3. Maailmasõdadevaheline aeg: demokraatia ja diktatuurid Euroopa-kesksus ning rahvusvahelised suhted. Demokraatia levik. Demokraatia põhijooned Suurbritannia, Prantsusmaa ja USA näitel: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Majanduskriis: põhjused, levik ja mõju, Roosevelti uus kurss. Autoritarism, totalitarism: fašism, natsionaalsotsialism, kommunism. Diktatuuride iseloomulikud jooned, eripärad ja levik: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Uute konfliktide kujunemine, kriisikolled. Eesti tee demokraatialt autoritarismile: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu 4. Teine maailmasõda Teine maailmasõda kui Esimese maailmasõja jätk. Teise maailmasõja põhjused: Saksamaa, Nõukogude Liidu ja Jaapani agressiivne välispoliitika ning demokraatlike Lääneriikide lepituspoliitika nurjumine. Sõdivad pooled: Saksamaa ja tema liitlased. Hitleri-vastane koalitsioon ja selle kujunemine: Atlandi harta, Teherani, Jalta ja Potsdami konverentside tähtsus. Tähtsamad sõjatandrid ja lahingud: rinded, tähtsamaid lahingud (Pearl Harbor, Moskva, Midway, Stalingrad, Kursk, El-Alamein, Normandia dessant).	

Teise maailmasõja tulemuste vastuolulisus ja selle tagajärjed maailma poliitilisele, majanduslikule ja ideoloogilisele arengule.

Eesti Teise maailmasõjas: iseseisvuse kaotamine, okupatsioonid, sõjakaotused ja -kahjud, sõja mõju inimeste elukäikudele. Pagulaskond.

Õppetulemused:

1. Maailm Esimese maailmasõja eel

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) iseloomustab suurriikide arenguhooni ja rolli muutumist rahvusvahelistes suhetes;
- 2) teab suurriikide sõjalis-poliitilisi blokke ning analüüsib Antanti ja Kolmikliidu taotlusi;
- 3) tunneb maailma poliitilist kaarti enne Esimest maailmasõda: näitab kaardil suurriikide sõjalistesse blokkidesse kuuluvaid riike, koloniaalimpeeriume;
- 4) iseloomustab maailma majanduse arenguhooni; analüüsib teaduse ja tehnika mõju;
- 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid imperialism, monopol, Antant, Kolmikliit.

2. Esimene maailmasõda

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) analüüsib Esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi;
- 2) analüüsib Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule;
- 3) analüüsib Eesti omariikluse saavutamise eeldusi ja protsessi;
- 4) teab Eesti Vabadussõja sündmusi ning kirjeldab sõja käiku kaardi alusel;
- 5) mõistab Vabadussõja ja Tartu rahu tähendust Eesti Vabariigi kindlustumisel;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Veebruarirevolutsioon, autonoomia, Asutav Kogu, Landeswehr, Tartu rahu;

3. Maailmasõdadevaheline aeg: demokraatia ja diktatuurid

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) analüüsib ja võrdleb rahvusvahelisi suhteid 1920. ja 1930. aastail ning teab muutuste põhjusi;
- 2) teab ja iseloomustab rahvusvahelisi kriise: Kaug-Ida, Etioopia, Hispaania kodusõda;
- 3) iseloomustab majanduse arengut maailmasõdadevahelisel perioodil ning selgitab majanduskriisi põhjusi ja mõju;
- 4) analüüsib ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;
- 5) analüüsib Eesti ühiskonna poliitilist arengut 1920. ja 1930. aastail, selgitab autoritarismi kujunemise põhjusi ja mõju ühiskonnale ning iseloomustab vaikivat ajastut;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, kommunism, NSVL, fašism, natsionaalsotsialism, Rahvasteliit, Versailles' süsteem, vaikiv ajastu, parlamentarism, vabadussõjalased;
- 7) teab, kes olid Jossif Stalin, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Franklin D. Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust.

4. Teine maailmasõda

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) analüüsib rahvusvahelisi suhteid Teise maailmasõja eel;
- 2) iseloomustab Teise maailmasõja põhjusi ja tagajärgi;
- 3) iseloomustab sõjategevust kaardi järgi;
- 4) teab Hitleri-vastase koalitsiooni kujunemislugu;
- 5) analüüsib Teise maailmasõja mõju Eesti ajaloole;
- 6) teab, kes olid Winston Churchill, Charles de Gaulle, Dwight Eisenhower, Georgi Žukov, Johannes Vares ja Otto Tief, ning iseloomustab nende tegevust;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Anšluss, Müncheneri konverents, MRP, baaside leping, okupatsioon, suvesõda, Atlandi harta, ÜRO.

Hindamine:

Ajaloo õpitulemusi hinnates lähtutakse õppekava üldosa ning teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlusest. Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid

parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste, sh ajaloolase sõnavara ja oskuste tasakaalu. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid peaksid olema mitmekesised, sisaldama suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöo koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusvääruse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust temale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Õppematerjalid (õpikud, töövihikud, ülesannete kogud, CD-d, DVD-d, õppeprogrammid jt):

Õpikud:

- Lähiajalugu I. Õpik gümnaasiumile I osa. *Koostajad Mart Laar, Lauri Vahtre*. Avita 2014

Vanemad õpikud:

- Lähiajalugu I gümnaasiumile. *Koostajad Mart Laar, Lauri Vahtre*. Avita 2007
- Eesti ajalugu II: 20. sajandist tänapäevani. *Koostajad Ago Pajur, Tõnu Tannberg*. Avita 2006

Lisaks

- Lähiajalugu I gümnaasiumile. *Koostajad Toomas Hiio, Karin Lippus*. Maurus 2016

Atlas:

Ajaloo atlas gümnaasiumile. Regio 2000

Internetilingid

- Maurus. E-õpik <http://xn--epik-0qa.ee/ajalugu/lahiajalugu/>
- Taskutark: <https://www.taskutark.ee/m/aine/12-klass/ajalugu-12-klass/4-kursus-ajalugu-ajalugu-12-klass/>
- **Videomaterjal Eesti ajaloo sõlmpunktid: arhiivimaterjalid Eesti 20. sajandi ajaloos tähtsate sündmuste kohta ning elu Nõukogude Eestis kujutavaid olustikukaadreid.** Filmilõike saatvad ajastu olustikku kirjeldavad saatetekstid on kirjutanud Jaak Valge.
- http://www.estonica.org/et/galeriid/Eesti_20_sajandi_ajaloo_s%C3%B5lmpunktid/

1. VIDEO: Eesti soomusrong nr 2 ja soomusauto "Kalewipoeg" Pihkvamaal
2. VIDEO: Nimede eestistamine perekonnaseisumetnike juures
3. VIDEO: Rahvuskogu pidulik lõppkoosolek 17. augustil 1937
4. VIDEO: Konstantin Päts kirjutab alla põhiseadusele ja põhiseaduse elluviimise seadustele
5. VIDEO: Konstantin Päts hääletab Riigivolikogu valimistel 25. veebruaril 1938.
6. VIDEO: Baltisakslaste lahkumine Eestist oktoobris 1939

7. VIDEO: Nõukogude vägede tulek üle Eesti idapiiri 18. oktoobril 1939
8. VIDEO: Ennetähtaegsed Riigivolikogu valimised 14-15. juulil 1940
9. VIDEO: Karl Säre ilmutab marionettvolikogu valimistulemused rahvale 17. juulil
10. VIDEO: Johannes Lauristin teeb marionettvolikogu avaistungil esimesel koosolekul ettepaneku kuulutada Eesti Nõukogude Sotsialistlikuks Vabariigiks
11. VIDEO: Neeme Ruus teeb marionettvolikogu avaistungil ettepaneku pöörduda Nõukogude Liidu Ülemnõukogu poole palvega võtta Eesti vastu Nõukogude Liitu
12. VIDEO: Nõukogude Liidu Punaarmee ja mereväe delegatsioon tervitab marionettvolikogu 22. juulil 1940
13. VIDEO: Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei lühikursuse trükkimine Eestis 1940. aasta oktoobris
14. VIDEO: Vene keele tund Tallinna Õpetajate seminari algkoolis 1940. aasta sügisel
15. VIDEO: Eesti Laskurkorpuse suurtükiväeosad Novosokolniki piirkonnas 1944. aasta jaanuaris

Teemakohased filmid YouTube's